

УДК 378.091.12:005.962.131:378.091.8] «1985/1991»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/22.166843>

Яна КУКУЛЕНКО,
orcid.org/0000-0001-9329-5909
аспірант кафедри всесвітньої історії
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(Вінниця, Україна) yanusik@meta.ua

ПЕДАГОГІЧНІ ІНСТИТУТИ УРСР У ПЕРЕБУДОВЧІЙ ПЕРІОД: ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИКЛАДАЦЬКОГО ТА СТУДЕНТСЬКОГО СКЛАДУ (1985–1991)

У статті показано динамічні зміни, які сталися в середовищі викладачів і студентів педінститутів УРСР у 1985–1991 рр. Охарактеризовано професорсько-викладацький склад, який кількісно зростає, проте стабільно низьким був відсоток викладачів із докторськими й кандидатськими ступенями. Значну увагу в статті приділено питанню комплектування студентських лав, цільового прийому, роботі підготовчого відділення. Автор показує щорічне зростання загальної кількості студентів, «міграційні» процеси, які мали місце в середовищі молоді впродовж навчального року.

Ключові слова: інститут, викладач, студент, аспірантура, прийом, вік.

Yana KUKULENKO,
orcid.org/0000-0001-9329-5909
Graduate Student, World History Department
Vinnitsia Mikhailo Kotsiubynskyi State
Pedagogical University
(Vinnitsa, Ukraine) yanusik@meta.ua

PEDAGOGICAL INSTITUTES OF THE USSR IN THE REJECTION PERIOD: THE MAIN CHARACTERISTICS OF THE TEACHING AND STUDENT COMPOSITION (1985–1991)

In the article, the author, relying primarily on the statistical reports of the Ministry of Public Education of the Ukrainian SSR, showed the dynamic changes that occurred among teachers and students of teachers' colleges in 1985–1991. Attention was drawn to the ambiguity regarding the number of faculty members, which, on the one hand, grew quantitatively, and on the other, the percentage of teachers with a doctoral degree was consistently low. As for the candidates of sciences, their number has increased, but in percentage terms, a slight decrease in indicators was allowed. It is noted that the staff of higher qualification for teacher's colleges was prepared by graduate school.

Considerable attention is paid in the article to the issue of recruiting student rows, which was one of the priorities in universities. The point is that in the mid-80s, enrollment in higher education institutions increased, which was primarily due to school reform. The statistical study showed that mainly secondary school graduates entered full-time education, and those who had specialized secondary education entered correspondence courses. The issue of target admission is being studied, according to which universities have concluded agreements with regional departments of public education in the direction of the established number of applicants for all specialties. It describes the work of the preparatory department, whose work was quite effective, since an absolute majority of its students subsequently joined the ranks of freshmen. At the same time, in the total amount received, their share was insignificant.

The author shows the annual growth of the total number of students, the “migration” processes that have taken place among the youth during the school year. Some students returned from academic vacations or resumed in the ranks of students, transferred from correspondence to full-time education (from full-time to correspondence), arrived from other universities. At the same time, the other part was eliminated due to failure, or transferred to other universities. Dozens of students were left for re-training. Some graduates did not pass state exams or did not defend a thesis. It has been proven that the trend towards the feminization of student groups was clearly manifested in teacher training institutes. True, the number of women among students decreased annually. It is noted that by age the absolute majority were students older than 17 years. Polyethnic student contingent is shown. It is noted that every year tens of thousands of specialists graduated from the Pedagogical Institute.

Key words: institute, teacher, student, postgraduate study, admission, age.

Постановка проблеми. Перебудовчий період, був доволі обмеженим і непослідовним. Головне значення перебудови полягало в тому, що вона спричинила різке зростання політичної актив-

ності широких народних верств. Завдяки горбачовській «гласності» люди долали стереотипи й догми, які формувалися десятиліттями, отримали право на об'єктивну інформацію, могли вільно висловлювати власну думку. Цей процес проходив в Україні повільно й болісно, зустрічав запеклий опір із боку консервативних сил, передусім партійної верхівки, але був незворотним.

Певну роль у подоланні наслідків комуністичної ідеології відіграли й колективи педагогічних вищих закладів освіти УРСР. Зокрема, сталися певні зміни в структурі вишів, що пояснюється їх укрупненням у зв'язку зі збільшенням кількості спеціальностей, а отже, зростанням професорсько-викладацького й студентського колективів.

Аналіз досліджень. Тема життєдіяльності педагогічних вишів у перебудовний період є недостатньо дослідженою, незважаючи на низку монографічних досліджень сучасних українських учених. Зокрема, В. Майборода в ґрунтовній монографії, яку вважаємо кращим виданням з історії вищої педагогічної освіти в Україні, верхньою межею свого дослідження обрав 1985 р. У розрізі цього він показав стартові умови для діяльності педвишів у другій половині 80-х – на початку 90-х рр. минулого століття (Майборода, 1992). Г. Січкаренко в одному з розділів своєї монографії показала основні напрями трансформації вищої освіти в республіці; проведено критичний аналіз реформування вищої освіти в роки перебудови, висвітлений досвід роботи центральних органів управління вищою освітою, вишів, еволюцію соціального становища студентів і науково-педагогічних кадрів (Січкаренко, 2014). У 2002 р. вийшла монографія Г. Черевичного, у якій започатковано спробу комплексного вивчення й узагальнення стану та розвитку вищої освіти України в другій половині 1980-х рр. В останньому дослідженні педагогічній освіті відведено лише декілька сторінок. Автор не взяв до уваги документи фонду Міністерства освіти України (Ф. 166), де йдеться якраз про діяльність педвишів (Черевичний, 2002). Значною мірою це стосується й монографії Г. Січкаренко, яка опрацювала Оп. 18 цього фонду, що хронологічно починається з 1992 р. Документи з описів 15–17 у виданні не представлені.

Мета статті. Зважаючи на вищевикладене, спираючись насамперед на статистичні звіти Міністерства народної освіти УРСР, у нашій статті покажемо динамічні зміни, які сталися в середовищі викладачів і студентів педінститутів у 1985–1991 рр.

Виклад основного матеріалу. За даними Г. Січкаренко, у 1988 р. у республіці найбільше

було педагогічних інститутів. Їх налічувалося 42. Вишів, які готували кадри для галузей промисловості й будівництва, було 40, охорони здоров'я, фізичної культури й спорту – 18, сільського господарства – 17, транспорту й зв'язку – 10, економіки й права – 10, мистецтва й кінематографії – 9 (Січкаренко, 2012: 9). Можемо поставити під сумнів ці відомості. У монографії В. Майборода (Майборода, 1992: 136–137) і в одному з опрацьованих нами архівних документів за 1988–1989 н. р. (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 54. Арк. 3) ідеться про 29 педінститутів.

Створювалися нові факультети й кафедри. Так, у 1985 р. у структурі педінститутів працювали 154 факультети й 714 кафедр (для порівняння: у 1975 р. їх було відповідно 129 і 550) (Майборода, 1992: 132).

Щорічно кількісно зростав професорсько-викладацький склад. Водночас стабільно низьким був відсоток викладачів із докторським ступенем. Що стосується кандидатів наук, то їхня кількість зросла, але у відсотковому відношенні було допущено певне зниження показників. Зокрема, у 1985 р. професорсько-викладацький склад становив 7513 осіб, серед яких 180 (2,3% від загальної кількості) докторів наук, 3139 (42,8%) кандидатів наук (Майборода, 1992: 152), у жовтні 1987 р. – відповідно 8485, 193 (2,3%), 3423 (40,3%) (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9335. Арк. 8 зв.), у жовтні 1988 р. – 8992, 192 (2,1%), 3558 (39,6%) (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1 зв.), у жовтні 1989 р. – 9594, 202 (2,1%) і 3722 (38,8%) (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 10), у жовтні 1990 р. – 10 536, 240 (2,3%), 3982 (37,8%) (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 11).

Кадри вищої кваліфікації для педінститутів готувала аспірантура. У 1986 р. підготовку аспірантів здійснювали 6 педінститутів – Ворошиловградський, Київський, Київський іноземних мов, Одеський, Харківський, Черкаський. Загалом на 1 січня 1987 р. вони готували 357 аспірантів, зокрема 242 – із відривом від виробництва, 115 – без відриву. Того року випустили 71 аспіранта, із яких вчасно захистили дисертацію 2 особи, ще 41 аспірант подав роботу до захисту. Крім того, упродовж року захистилися 37 аспірантів, які завершили навчання в аспірантурі в попередні роки (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 3). Повніше роботу аспірантури покажемо в таблиці 1.

У 1987 р. в аспірантуру зарахували 98 аспірантів на денну форму навчання й 27 – на заочну. У тому ж році випустили 57 аспірантів стаціонару, з яких захистили дисертації 6 осіб, подали

до захисту – 40. Із 13 аспірантів-заочників вчасно дисертації не захистив жоден, лише двоє подали роботи до захисту. Загалом на 1 січня 1988 р. було 396 аспірантів, із них 289 навчалися на денній формі. Серед аспірантів було 273 українці, 109 росіян, 3 молдовани й т. д. Підготовку кадрів проводили 183 наукових і науково-педагогічних працівників, із них 120 працювали в педінститутах, серед яких 118 були докторами наук, професорами (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9335. Арк. 6-6 зв.).

У вишах одним із пріоритетних було питання комплектування студентських рядів. У середині 80-х рр. збільшився прийом до вишів. Це було пов'язано насамперед із проведенням шкільної реформи, початок якій покладали Постанови Пленуму ЦК КПРС від 10 квітня 1984 р. і Верховної Ради СРСР від 12 квітня 1984 р. «Про основні напрями реформи загальноосвітньої і професійної школи», що передбачали з-поміж іншого й зростання планів прийому. Матеріальна база вишів до уваги не бралася. Такі зміни були пов'язані також із запровадженням навчання дітей із 6 років і одинадцятирічного терміну навчання в школах, поділом класів на підгрупи на уроках праці, російської мови й літератури, іноземної мови, зі зменшенням граничної наповнюваності класів, виховних груп у загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей-сиріт і тих, хто опинився без опіки батьків. Загалом контингент вступників зріс з 25 757 осіб (із них 17 250 осіб за денною формою навчання й 8507 – за заочною) в 1983 р. до 29 851 (18 881 і 10 970) – у 1985 р.

(Майборода, 1992: 135). У 1987 р. на денну форму навчання вступили 20 982 особи. Вступні екзамени склали 46 063 абітурієнти. Із зарахованих середні школи закінчили 19 366 осіб, технікуми й інші середні спеціальні навчальні заклади – 1009, ПТУ – 607 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9335. Арк. 8 зв.), у 1988 р. – 21 157, 48 172, 19 741, 903, 513 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1 зв.), у 1989 р. – 21 497, 49 701, 19 927, 1002, 567 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 9), у 1990 р. – 22 617, 50 926, 20 615, 1467, 535 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 10).

Зростала кількість студентів-заочників. Це пов'язано, насамперед, із тим, що з 1984 р. почали приймати вчителів початкових класів і вихователів дошкільних закладів освіти, які мали середню спеціальну педагогічну освіту, річний педагогічний стаж і направлення від органів народної освіти за наслідками співбесіди. Їх зараховували в групи зі скороченим терміном навчання (Майборода, 1992: 133). У 1988 р. виявили бажання навчатися 27 204 абітурієнти, із яких першокурсниками стали 11 046. До вступу у виш у середніх школах навчалися 3623 особи, у технікумах чи інших середніх спеціальних навчальних закладах – 6838, ПТУ – 253 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1, 3 зв.), у 1989 р. – відповідно 26 130, 10 869, 6385, 3575, 561 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 24), у 1990 р. – 27 969, 11 774, 6883, 4300, 258 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 25). Таким чином, аналіз даних прийому студентів показує, що на денну форму навчання вступали

Таблиця 1

Відомості про роботу аспірантури в педагогічних інститутах (на 1 січня 1987 р.)
(ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 3-3 зв.)

Назви педагогічних інститутів	Чисельність аспірантів на 1 січня 1987 р.	Зокрема		Випуск у 1986 р.			Захист дисертацій особами, які пройшли аспірантську підготовку до 1986 р.
		Із відривом від виробництва	Без відриву від виробництва	Загальна кількість випускників	Із них із захистом дисертації	Із них із поданням до захисту	
Ворошиловградський	21	13	8	6	–	2	–
Київський	150	95	55	36	–	22	11
Київський іноземних мов	107	81	26	15	2	8	21
Одеський	39	23	16	7	–	5	–
Харківський	35	26	9	5	–	3	5
Черкаський	5	4	1	2	–	1	–
Загалом	357	242	115	71	2	41	37

переважно випускники середніх шкіл, а на заочну – ті, хто мав середню спеціальну освіту.

Для педінститутів актуальним було питання цільового прийому. Виші щорічно укладали угоди з обласними відділами народної освіти щодо направлення встановленої кількості абітурієнтів на всі спеціальності (Держархів Хмельницької обл. Ф. Р. 302. Оп. 12. Спр. 3. Арк. 115). Випускники шкіл, що вступили у виш, після його закінчення зобов'язані були повернутися туди, звідки їх відрядили. У 1985 р. ця категорія серед зарахованих першокурсників становила 35% (Майборода, 1992: 139). На 1 жовтня 1989 р. у педінститутах на стаціонарі навчалися 5107 тих студентів, які уклали договори. Крім того, були ще 2911 студентів, відряджених підприємствами, колгоспами тощо (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 7). На 1 жовтня 1990 р. перших із них було 3272 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 8). Зворотною стороною такого підходу було те, що значна частина абітурієнтів за рекомендаціями педагогічних рад, колгоспів, військових частин вступала з досить низькими оцінками й слабкими знаннями (Держархів Хмельницької обл. Ф. Р. 302. Оп. 11. Спр. 1090. Арк. 197).

У вишах для залучення більшої кількості абітурієнтів практикували різні форми їх підготовки, зокрема працювало підготовче відділення. Його робота була доволі ефективною, оскільки абсолютна більшість слухачів відділення згодом поповнювали ряди першокурсників. Водночас, у загальній кількості вступників їхня частка була незначною. Так, у 1988 р. з 21 157 новоспечених першокурсників денної форми навчання на підготовчому відділенні студіювали 1196 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1 зв.), заочної – відповідно 11 046 і 523 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 3 зв.); у 1989 р. – відповідно 21 497 і 1813, 10 869 і 566 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 8, 24; Спр. 54. Арк. 3); у 1990 р. – 22 617 і 1984, 11 774 і 323 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 10, 25).

Упродовж 1985–1991 рр. у вишах зросла загальна кількість студентів. У вересні 1985 р. у педінститутах республіки навчалися 120 694 студенти, із них 68 067 – на денній формі навчання, 52 627 – на заочній (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 8 зв.; Майборода, 1992: 136); у вересні 1988 р. – відповідно 140 065, 79 844 і 60 221 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1, 3); у вересні 1989 р. – 151 034, 90 987 і 60 047 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 6, 21); у вересні 1990 р. – 162 116, 99 870 і 62 246 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 7, 22). Найбільше студентів

навчалося в Київському педінституті. У 1985 р. тут студіювали 10 761 студентів, із них на стаціонарі – 4599, у Луганському педінституті – відповідно 6466 і 3499, Вінницькому – 5538 і 3901, Харківському – 5285 і 3205, Луцькому – 5221 і 3047, Полтавському – 4929 і 3003, Тернопільському – 4773 і 2056, Слов'янському – 4766 і 1713, Херсонському – 4710 і 2873, Івано-Франківському – 4631 і 2394, Кіровоградському – 4586 і 2701, Одеському – 4531 і 1973, Криворізькому – 4383 і 2858, Миколаївському – 4411 і 2452, Рівненському – 4238 і 1936, Дрогобицькому – 4207 і 2507, Кам'янець-Подільському – 4105 і 2192, Чернігівському – 4057 і 2451, Житомирському – 3583 і 2236, Сумському – 3503 і 2717, Бердянському – 3427 і 1169, Ніжинському – 3298 і 2256, Черкаському – 2971 і 2230, Київському іноземних мов – 2608 і 1796, Уманському – 2378 і 985, Мелітопольському – 2241 і 1299, Ізмаїльському – 1997 і 1317, Глухівському – 1852 і 1039, Горлівському іноземних мов – 1238 і 1063 (градація навчальних закладів здійснена автором. – Я. К.) (Майборода, 1992: 136–137).

Упродовж того чи іншого навчального року відбувалися певні «міграційні» процеси в середовищі студентів. Так, упродовж 1985/86 н. р. прибуло 1512 студентів денної форми навчання, 298 – заочної, із них повернулися з академвідпустки чи поновилися в лавах студентів 1205 і 35, перевелися із заочної на денну форму (із денної на заочну), із інших вишів – 230 і 180 тощо (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 8 зв., 10 зв.); у 1987/88 н. р. – відповідно 4381 і 5307, 2827 і 35, 1039 і 2744 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1, 3); у 1988/89 н. р. – 6997 і 5088, 5160 і 69, 1035 і 2860 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 2, 17); у 1989/90 н. р. – 2712 і 5662, 1507 і 2402, 1205 і 3260 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 2, 17).

Водночас упродовж 1985/86 н. р. вибуло 1719 студентів стаціонару й 884 заочники, із них через неуспішність – 538 і 105, перевелися в інші виші 488 і 542 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 8 зв., 10 зв.); у 1987/88 н. р. – відповідно 5080 і 3275, 1284 і 2079, 2464 і 392 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1, 3); у 1988/89 н. р. – 5985 і 3543, 1499 і 2269, 2597 і 323 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 2, 17); у 1989/90 н. р. – 7725 і 3774, 1992 і 2480, 3304 і 336 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 2, 17).

Окрім того, у 1985/86 н. р. 2723 студенти денної й 100 – заочної форм навчання взяли академічну відпустку (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 8 зв., 10 зв.); у 1987/88 н. р. – відповідно

2951 і 40 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1, 3); у 1988/89 н. р. – 32 і 35 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 2, 17).

Частину студентів залишили на повторний курс. Так, у 1986 р. загалом у педінститутах за наслідками літньої екзаменаційної сесії «другорічниками» стали 47 студентів денної й 19 – заочної форм навчання (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 8 зв., 10 зв.); у 1988 р. – відповідно 153 і 843 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1, 3); у 1989 р. – 146 і 903 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 2, 17); у 1990 р. – 157 і 699 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 2, 17).

Чимало випускників не склали державні екзамени чи не захистили дипломні роботи. У 1986 р. серед них було 127 студентів стаціонару й 18 заочників (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 8 зв., 10 зв.); у 1989 р. – відповідно 146 і 177 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 2, 17), у 1990 р. – 176 і 183 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 2, 17).

У педінститутах республіки чітко виявлялася тенденція до фемінізації студентських рядів. Щоправда, кількість жінок серед студентів щорічно зменшувалася. На початку 1985/86 н. р. серед студентів-педагогів денної форми навчання жінки становили 77,1% (у всіх вишах – 56,7%) (Майборода, 1992: 142), у 1987 р. – 74,7% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9335. Арк. 8 зв.), у 1988 р. – 73,7% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1 зв.), у 1989 р. – 69,4% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 8.), у 1990 р. – 67,4% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 9).

За віком абсолютну більшість становили студенти старші 17 років. У 1987 р. молоді до 17 років було 14,6% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9335. Арк. 8 зв.), у 1988 р. – 13,8% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1 зв.), у 1989 р. – 12,4% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 8), у 1990 р. – 11,5% (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 9).

Досліджуваний нами період характеризується активним спілкуванням багатонаціонального контингенту студентів. Зокрема, у жовтні 1989 р.

у педінститутах республіки на денній формі навчання 70 446 українців (77,4% від загальної кількості студентів), 16 290 росіян (17,9%), 1336 узбеків, 563 євреї, 465 болгар, 388 білорусів, 263 казахи, 246 туркменів, 173 поляки, 132 молдовани, 107 вірмен, 82 грузини, 34 азербайджанці й т. д. (загалом представники не менше 47 національностей) (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 11–13). На заочній формі здобували освіту 44 903 українці (74,8%), 13 004 росіян (21,7%), 704 євреї, 417 білорусів, 260 болгар, 155 молдован, 135 поляків (представники не менше 43 національностей) (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 25–27).

Щорічно педінститути випускали десятки тисяч фахівців. У 1985 р. педвищі республіки випустили 22 099 фахівців, із яких на денній формі навчалися 13 740 осіб, на заочній – 8359 (Майборода, 1992: 140), у 1986 р. – відповідно 26 472, 12 735 і 13 737 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300. Арк. 8 зв., 10 зв.), у 1988 р. – 23 364, 11 671 і 11 693 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20. Арк. 1, 3), у 1989 р. – 24 076, 11 423 і 12 653 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52. Арк. 6, 21), у 1990 р. – 26 421, 12 812 і 13 609 (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90. Арк. 7, 22). У 1987 р. школи поповнили 11 811 випускників, що здобували освіту на стаціонарі (ЦДАВО. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9335. Арк. 8).

Висновки. Таким чином, у середовищі викладачів і студентів педінститутів УРСР у 1985–1991 рр. сталися певні зміни. Неоднозначною є чисельність професорсько-викладацького складу, який кількісно зростав, але стабільно низьким був відсоток викладачів із докторськими й кандидатськими ступенями. У вишах одним із пріоритетних було питання комплектування студентських лав. Значна увага приділялася цільовому прийому молоді, роботі підготовчих відділень. Щорічно зростала загальна кількість студентів. Мали місце «міграційні» процеси, пов'язані з тим, що частина молоді поверталася з академвідпусток чи поновлювалася в лавах студентів, прибувала з інших вишів. Водночас інша частина вибувала через неуспішність чи переводилася в інші виші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний архів Хмельницької області. Ф. Р. 302. Оп. 11. Спр. 1090.
2. Держархів Хмельницької обл. Ф. Р. 302. Оп. 12. Спр. 3.
3. Майборода В. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917–1985 рр.). Київ: Либідь, 1992. 196 с.
4. Січкаренко Г. Історичний досвід перебудови вищої освіти в Україні (1985–2005 рр.): моногр. Ніжин: Лисенко М. М., 2014. 360 с.
5. Черевичний Г. Вища освіта в Україні на зламі епох (1985–1991 рр.): моногр. Київ: ІВЦ Держкомстату України, 2002. 122 с.
6. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України). Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9300.
7. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9335.
8. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 20.
9. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 52.
10. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 54.
11. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 17. Спр. 90.

REFERENCES

1. Derzhavnyi arkhiv Khmelnytskoi oblasti. F. R. 302. Op. 11. Spr. 1090.
2. Derzharkhiv Khmelnytskoi obl. F. R. 302. Op. 12. Spr. 3.
3. Maiboroda V. Vyshcha pedahohichna osvita v Ukraini: istoriia, dosvid, uroky (1917–1985 rr.). Kyiv: Lybid, 1992. 196 s.
4. Sichkarenko H. Istorychnyi dosvid perebudovy vyshchoi osvity v Ukraini (1985–2005 rr.): monohr. Nizhyn: Lysenko M. M., 2014. 360 s.
5. Cherevychnyi H. Vyshcha osvita v Ukraini na zlami epokh (1985–1991 rr.): monohr. Kyiv: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2002. 122 s.
6. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchikh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy (TsDAVO Ukrainy). F. 166. Op. 15. Spr. 9300.
7. TsDAVO Ukrainy. F. 166. Op. 15. Spr. 9335.
8. TsDAVO Ukrainy. F. 166. Op. 17. Spr. 20.
9. TsDAVO Ukrainy. F. 166. Op. 17. Spr. 52.
10. TsDAVO Ukrainy. F. 166. Op. 17. Spr. 54.
11. TsDAVO Ukrainy. F. 166. Op. 17. Spr. 90.